

Серія «Економічні науки»
Випуск 1(93) 2021 р.

УДК 657

<https://doi.org/10.31713/ve1202114>

JEL: M 40, M 41

Павелко О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],

д.е.н., професор,

Гарапко Н. І. [2; ORCID ID: 0000-0002-0064-6800],

к.е.н., бухгалтер

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

²ТзОВ «ЕРАБУС», м. Мукачево

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК КЛЮЧОВЕ ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

У статті досліджено сутність інтегрованої звітності та виокремлено етапи її еволюції. Наведено характеристики кожного з етапів виникнення та розвитку інтегрованої звітності. Ідентифіковано переваги складання та подання інтегрованої звітності з позиції господарюючих суб'єктів та суспільства. Розглянуто основні відмінності між фінансовою та інтегрованою звітністю. Висвітлено рекомендовані напрями, в розрізі яких слід складати звіт про управління. Окреслено склад інтегрованої звітності, що пропонується до використання вітчизняними науковцями. Розглянуто кількісне формування інтегрованої звітності підприємствами в розрізі окремих країн світу.

Ключові слова: інтегрована звітність; інформація; стейкхолдери; будівництво; облік; будівельне підприємство; основна діяльність; фінансові результати.

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання за наявності інвесторів, діяльність яких побудована на принципах соціально-відповідального інвестування, підвищення вимог до оприлюднення звітності, розширення міжнародної співпраці в напрямі вирішення проблем екології, користувачів обліково-звітної інформації цікавлять не лише показники, які наводяться у фінансовій звітності. Базою для ухвалення багатьох стратегічних рішень нерідко виступає звітність, де презентовано нефінансові показники, адже інформація не повинна обмежуватися лише цифровим вираженням. Якість такої обліково-звітної інформації залежить від розуміння сутності та призначення інтегрованої звітності. Вищезазначене підкреслює актуальність теми дослідження і вказує на необхідність системного наукового вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження

теоретико-практичних засад формування інтегрованої звітності спостерігається в численних публікаціях вітчизняних науковців, зокрема таких, як В. Дерій, М. Дерій [1, С. 101]; М. Саприкіна [2]; Л. Слюсарева [3, С. 90]; О. Гриценко [4, С. 31]; С. Король [5, С. 104]; А. Блакита, Р. Поляк [6, С. 129]; К. Безверхий [7, С. 31]; Л. Гуцаленко [11]; О. Гриценко [12]; С. Легенчук [14]; О. Осадча [17] та ін. Незважаючи на істотний внесок за окресленою тематикою зазначених науковців у розвиток ключових аспектів формування інтегрованої звітності, значна частка праць має вузькоспеціалізований характер: не повною мірою висвітлено питання сутності і складу інтегрованої звітності, малодослідженими лишаються аспекти побудови інтегрованої звітності будівельними підприємствами.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в ідентифікації сутності інтегрованої звітності, виокремленні етапів її еволюції та характеристиці кожного із них; окресленні переваг складання інтегрованої звітності; висвітленні напрямів в частині фінансових результатів, у розрізі яких ілюструвати дані про діяльність будівельних підприємств в інтегрованій звітності.

Викладення основного матеріалу. Згідно з положеннями Директиви 2014/95/ЄС від 22.10.2014 р. великі підприємства при підготовці нефінансового звіту (складової звіту про управління) формують інформацію в частині політики, охорони навколишнього середовища, питань зайнятості, соціальних питань, поваги до прав людини, боротьби з корупцією і хабарництвом: «...certain large undertakings should prepare a non-financial statement containing information relating to at least environmental matters, social and employee-related matters, respect for human rights, anti-corruption and bribery matters. Such statement should include a description of the policies, outcomes and risks related to those matters and should be included in the management report of the undertaking concerned. The non-financial statement should also include information on the due diligence processes implemented by the undertaking, also regarding, where relevant and proportionate, its supply and subcontracting chains, in order to identify, prevent and mitigate existing and potential adverse impacts» [8].

Традиційно підприємства, як правило великі (середньооблікова чисельність працівників протягом звітного періоду складає 500 ос. з будь-яким обсягом річного доходу), нефінансову інформацію представляють у нефінансовій звітності, під якою розуміється:

- звітність підприємств, що базується на показниках

економічного, екологічного або соціального розвитку чи конкретних заходів такого ж спрямування (В. Дерій, М. Дерій [1, С. 101]; М. Саприкіна [2]);

- звітність із соціальної відповідальності (Л. Слюсарева [3, С. 90]; О. Гриценко [4, С. 31]; С. Король [5, С. 104];

- звітність, що складається не тільки з якісних, а також з кількісних показників (А. Блакита, Р. Поляк [6, С. 129]);

- складова інтегрованої звітності підприємства, яка використовується бізнесом як інструмент відповідальності перед суспільством, а також забезпечує інформаційні потреби зацікавлених користувачів такої звітності щодо економічних, соціальних та екологічних показників, які додатково розкривають та пояснюють діяльність господарюючого суб'єкта не тільки в якісних, але й в кількісних показниках (К. Безверхий [7, С. 31]). У світовій практиці використовуються такі форми підготовки нефінансової звітності, як:

1. Нефінансова звітність, складена у довільній формі.

2. Нефінансова звітність, складена у вигляді комплексного звіту за методом:

- потрійного підсумку (Triple Bottom-Line) (висвітлюється діяльність з точки зору економічних, екологічних та соціальних результатів);

- Лондонської групи порівняльного аналізу (London Benchmarking Group);

- групи корпоративного громадянства (Corporate Social Citizenship).

3. Стандартизовані звіти, наприклад, стандарти GRI, Саншайн, AA1000, SA8000. Найпоширенішими серед стандартів нефінансової звітності є стандарти GRI (Global Reporting Initiative), використання яких уможливляють виявлення проблем і ризиків підприємства, можливості його розвитку. Нині в розвинених країнах нефінансову звітність за цими стандартами надають уже більше 4000 компаній [8].

Звіт про управління складається у довільній формі, проте з урахуванням вимог наказу Міністерства фінансів України № 982 від 07 грудня 2018 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління». Відповідно до п. 2 даного документа підприємствам з метою систематизації та співставності інформації звіт про управління рекомендується формувати за такими напрямками: організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики;

дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку; корпоративне управління (складають підприємства – емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію).

В сучасних умовах активізація глобалізаційних процесів обумовлює необхідність у додатковому інформаційному наповненні звітності суб'єктів господарювання. З огляду на це посилюється значення інформації про економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності, що актуалізує нефінансову звітність. При цьому число користувачів нефінансової звітності (працівників, експертів, інвесторів, органів державної та місцевої влади, науковців, громадськості) дещо більше ніж кількість користувачів фінансової звітності (в особі власників, інвесторів, акціонерів, кредиторів, конкурентів та ін.). Поєднання окремих елементів фінансової і нефінансової звітності в єдиний формат утворює звітність, що забезпечує цілісне представлення інформації про екологічні (природні), соціальні та економічні наслідки діяльності, людський (кадровий), інтелектуальний, виробничий, фінансовий аспекти, і носить назву інтегрованої. Необхідність складання інтегрованої звітності визначена вимогами часу. Історія розвитку інтегрованої звітності налічує кілька етапів (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція інтегрованої звітності

№ з/п	Етап, період	Сутність та складові етапу
1.	Етап 1 70-90 рр. XX ст.	Опубліковано: 1975 р. – «Корпоративний звіт» (Керівний комітет із стандартів бухгалтерського обліку, Англія; 1975); 1976 р. – «Корпоративна соціальна бухгалтерія» (Р. Естес, У. Хобокен, США; 1976); 1977 р. – Розроблення корпоративних звітів (Інститут присяжних бухгалтерів Шотландії, 1988); 1978 р. – перші звіти зі сталого розвитку (Polaroid та ін., 1989)
2.	Етап 2 90-ті- 2010 рр.	Опубліковано: – перші інтегровані звіти «Novozymes» (2002), «Natura» (2003), «NovoNordisk» (2004); «United Technologies Corporation» (2009 р.); – «Виникнення нефінансової звітності» (Аллен Уайт, 2005); 2007 р. – на міжнародному конкурсі річної звітності Corporate Register з'явилася номінація «Кращий інтегрований звіт» та за ініціативи Принца Уельського було створено проект сталого обліку «The Accounting for Sustainability» (A4S); 2007 р. – створено Глобальну ініціативу зі звітності (GRI); 2008 р. – створено Accounting Bodies Network; 2009 р. – випущено Кодекс управління Кінга для південної Африки (III), в якому вперше на державному рівні закріплено необхідність побудови інтегрованої звітності; запуск мікросайту «Connecting reporting»

продовження табл. 1

3.	Етап 3 з 2010 р. – дотепер	<p>2010 р. – створено «Міжнародний комітет з інтегрованої звітності» (IIRC); біржею Йоханнесбурга впроваджено вимоги до інтегрованої звітності;</p> <p>2011 р. – «Рада з розробки облікових стандартів зі стійкого розвитку» (SASB); зустріч країн G20 у Франції, де піднято питання необхідності забезпечення прозорості бухгалтерської звітності шляхом впровадження концепції інтегрованої звітності;</p> <p>2012 р. – Саміт Землі (Ріо-де-Жанейро), де розглянуто питання впровадження інтегрованої звітності;</p> <p>2013 р. – опубліковано документ «G4 Guideliness» представниками організації «Глобальної ініціативи звітності» (GRI), в якому зазначено рекомендації про порядок подання інформації про стійкий розвиток у звітах різних форматів, зокрема, в інтегрованих звітах;</p> <p>Директива 2013/34/ЄС (ст. 19 та ст. 20);</p> <p>Директива 2014/95/ЄС (до Директиви 2013/34/ЄС введено ст.19а «Нефінансовий звіт»);</p> <p>2015 р. – Проект «Звітність 2025» (Reporting 2025), у межах якого було опубліковано перший аналітичний матеріал «Тренди в сфері сталого розвитку та звітності в 2025: готуємося до майбутнього», в якому висвітлено тенденції майбутнього щодо питань сталості, корпоративної звітності та розкриття інформації;</p> <p>2016 р. – Міжнародна рада з інтегрованої звітності затвердила тренінг з питань формування інтегрованого звіту (Німеччина);</p> <p>2017 р. – Конгрес з інтегрованої звітності (Амстердам)</p>
----	---	---

Джерело: узагальнено авторами.

Під інтегрованою звітністю традиційно розуміється:

- комплексний звіт, що є ширшим ніж традиційні підходи з точки зору обсягу та часового періоду [10];
- поєднання елементів як фінансової, так і нефінансової звітності (Гуцаленко Л. В., Гриценко О. І. [11; 12]);
- сучасний засіб підвищення відкритості та прозорості підприємства (Кундря-Висоцька О. П., Шурпенкова Р. К. [13]);
- нова концепція бухгалтерської звітності (Легенчук С. Ф. [14]);
- новий ефективний інструмент, який в найближчій перспективі забезпечить взаємодію компаній з фінансовими ринками та широким колом різних стейкхолдерів (Мазіна О. І. [15]);
- поєднанні фінансових і нефінансових результатів діяльності підприємства (Озеран А. В., Коршикова Р. С. [16]);
- джерело інформації про ресурси та взаємовідносини, які використовує і на які впливає суб'єкт господарювання, а також пояснює, яким чином підприємство взаємодіє із зовнішнім середовищем і капіталами для створення вартості протягом короткострокового, середньострокового та довгострокового періодів (Осадча О. О. [17]);

- спосіб створення більш стійкого уявлення про реальний стан і наближену до фактичної вартість бізнесу, вимагає адекватних облікових оцінок господарських засобів, джерел їх формування і процесів діяльності (Садовська І. Б., Нагірська К. Є. [18]).

Отже, інтегрована звітність включає фінансові та нефінансові показники, об'єднані в єдиний формат. Доцільно констатувати, що така структура сформована внаслідок розширення інформаційних запитів користувачів, які склалися під впливом неоінституціоналізму та суцільної інформатизації економічних відносин. Користувачі звітності за межами підприємства повинні володіти інформацією не лише з позиції ретроспективи, а й щодо впливу діяльності на економіку, екологію, суспільство в майбутньому, задовольняючи при цьому потреби інвесторів в інформації загалом. В ній зацікавлені як власники, менеджери, акціонери, персонал, бізнес-партнери, так і органи влади, неурядові організації, суспільство.

В Україні інтегровану звітність формують та оприлюднюють підприємства, які чинять значний вплив на соціальний та економічний розвиток, і, відповідно, несуть відповідальність перед суспільством, зокрема: група «System Capital Management», «ДТЕК», «Артеріум», «Віді Груп», ПАТ «Оболонь», «Київстар», «Нафтогаз України», ТОВ «Нестле Україна», «САН ІнБев Україна», «Life», «Тетра Пак», «Астарта», «Воля», «Галнафтогаз», «Метінвест», «Укрзалізниця», «СКМ» тощо.

Відповідно до Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління № 982 від 07 грудня 2018 р. великим підприємством, середня кількість працівників яких на дату складання річної фінансової звітності перевищує критерій у 500 працівників, рекомендується включати у звіт про управління нефінансові показники діяльності, що містять інформацію щодо впливу його діяльності, зокрема на навколишнє середовище, довкілля, соціальні питання, у тому числі питання соціального захисту працівників підприємства, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, а саме: стислий опис моделі діяльності підприємства; опис політики, яку провадить підприємство, щодо зазначених питань; результат такої політики; основні ризики, пов'язані із зазначеними питаннями, що стосуються діяльності підприємства, у тому числі (якщо доречно) ділові відносини, продукція або послуги, які можуть спричинити негативні наслідки у цих сферах, та яким чином підприємство здійснює управління цими ризиками; основні нефінансові показники, що характеризують діяльність підприємства. Якщо підприємство не провадить політики щодо зазначених питань,

то рекомендується у нефінансовій інформації зазначати відповідне пояснення.

Основними перевагами складання та подання інтегрованої звітності з позиції господарюючих суб'єктів є такі:

- поліпшення конкурентних переваг;
- підвищення рівня корпоративного управління, корпоративної структури та довіри до підприємства на ринку виконання робіт чи надання послуг;
- залучення капіталу на більш вигідних умовах у зв'язку з цілковитим задоволенням потреб інвесторів в інформації, зокрема в частині відображення перспектив діяльності, ключових інвестиційних чинників та ризиків;
- покращення відносин з інвесторами та іншими інтересантами;
- посилення інтегрованого мислення, зважаючи на зручний формат подання інформації в консолідованому звіті;
- краще розуміння працівниками стратегії підприємства та обраної бізнес-моделі;
- підтвердження стейкхолдерами інтеграції принципів стійкого розвитку в діяльність підприємства та підвищення поінформованості щодо його впровадження у внутрішнє середовище;
- підвищення прозорості, об'єктивності, достовірності поданої інформації;
- формування кардинально нових даних для управління фінансовими результатами.

З позиції суспільства основними перевагами формування інтегрованої звітності є підвищення інформативності про діяльність підприємств та створення соціального капіталу. Серед недоліків доцільно виокремити юридичні ризики, що виникають у зв'язку з наявними, визначеними законодавством, вимогами до складу річної фінансової звітності; незадоволеність менеджерів у зв'язку з необхідністю подання інформації, що не передбачена законодавчо; складність представлення достовірної та об'єктивної інформації через недостатню розвиненість системи бухгалтерського обліку з позиції стійкого розвитку. У світовій практиці виокремлено два підходи до побудови інтегрованої звітності: довільний (інтегрована звітність формується за структурою, розробленою конкретним господарюючим суб'єктом); стандартизований (за основу береться Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності). Склад інтегрованої звітності, що пропонується до використання науковцями, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Склад інтегрованої звітності

№ з/п	Визначення складових інтегрованої звітності	Джерело
1	2	3
1.	Звернення керівництва до зацікавлених користувачів; характеристика компанії; параметри звітності; корпоративне управління, зобов'язання та взаємодія із зацікавленими сторонами; фінансові, економічні показники; показники соціальної діяльності; характеристика економічної діяльності; ризики та можливості	Атамас П. Й., Атамас О. П. Інтегрована корпоративна звітність: проблеми впровадження. <i>Академічний огляд</i> . 2015. № 1(42). С. 78–80.
2.	Короткий огляд інформації про підприємство та оточуюче навколишнє середовище; управління; керівництво; можливості та ризики; стратегія та розподіл ресурсів; бізнес-модель; діяльність; перспективи	Безверхий К. Інтегрована звітність підприємства: удосконалення організації і методики складання. <i>Бухгалтерський облік і аудит</i> . 2014. № 5. С. 23–28.
3.	Екологічна звітність, соціальна звітність і корпоративне управління	Домашенко Ю. В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності. <i>Економічний вісник Національного гірничого університету</i> . 2013. № 1. С. 65–72.
4.		Мазіна О. І. Людський капітал в інтегрованій звітності. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 261–262.
5.	Не тільки фінансова звітність, а й нефінансова, що дозволяє розкрити подану фінансову інформацію у вигідному світлі для користувача	Калабихина І. В. Интегрированная отчетность как новый уровень развития корпоративной отчетности. <i>Международный бухгалтерский учет</i> . 2015. № 31 (373). С. 47–57.
6.	Огляд організації і зовнішнє середовище; управління; бізнес-модель; ризики і можливості; стратегія і розподіл ресурсів; результати діяльності; перспективи на майбутнє; основні принципи підготовки та презентації	Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності. URL: http://csr-ua.info/csr-ukraine/news/%
7.	Стратегічний звіт; фінансова та нефінансова звітність; управління підприємством; результати діяльності підприємства	Томчук В. В. Інтегрована звітність: новий етап у еволюції бухгалтерського обліку. <i>Фінанси, облік, банки</i> . 2017. № 1(22). С. 170–180.
7.	Організаційна структура та зовнішнє середовище, управління: як структура управління підприємством, бізнес-модель, ризики та можливості, стратегія і розподіл ресурсів, результати діяльності, перспективи на майбутнє	Мулик Я. І. Особливості аудиторської перевірки інтегрованої звітності. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 344–345.

продовження табл. 2

1	2	3
8.	Огляд організації та зовнішнє середовище; управління; бізнес-модель; можливості та ризики; стратегія та розподіл ресурсів; продуктивність; погляд на майбутнє; основа підготовки і подання інтегрованої звітності	Озеран А. В., Коршикова Р. С., Звітність про сталий розвиток: складнощі формату. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 242–243.
9.		Редченко К. І., Кузик В. І. Інтегрована звітність: прогрес і глобальне поширення. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 164–165.
10.	Облікова, нормативна, планова, фінансова, податкова, управлінська, статистична, оперативна, технічна інформація, а також інші економічні дані, що відображаються через систему натуральних, трудових і вартісних показників, характер планової та виробничо-господарської діяльності суб'єкта	Сльозко Т. М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень: теорія і практика. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 304 с.
11.	Організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку	Суліменко Л. А. Інтегрована звітність та її значення в управлінні підприємством. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 176–177.
12.	Фінансова звітність, що орієнтована на перспективу, та управлінська звітність	Тлущкевич Н. В. Інтегрована звітність – нова модель облікової системи. <i>Розвиток інтегрованої звітності підприємств</i> : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 181–182.
13.	Як фінансова, так і нефінансова інформація про діяльність компанії і її вплив на навколишнє соціальне і природне середовище	Харин А. Г. Принципы интеграции финансовой и нефинансовой отчетности как основа системы ценностно ориентированного управления компанией. <i>Финансовая аналитика: проблемы и решения</i> . 2013. № 48 (186). С. 9–16.

Джерело: узагальнено авторами.

Отже, більшість авторів підтримують позиції в частині інформації, наведеної в Міжнародному стандарті з інтегрованої звітності. Перелік показників, що наводиться в інтегрованій звітності, на рівні законодавства чітко не ідентифікований. Загалом він має ілюструвати інформацію про різноманітні аспекти діяльності (ефективність використання ресурсів, капіталу (фінансового, 146

виробничого, людського, інтелектуального, екологічного, потенціалу), базуючись на якій, можливе оцінювання ризиків діяльності господарюючого суб'єкта. Основним джерелом такої інформації є, передусім, дані фінансової звітності. На даний час у фінансовій звітності не наводиться інформація про екологічний стан довкілля, економічні та соціальні досягнення, використання ресурсів, що важливо для управління. Відмінності між фінансовою та інтегрованою звітністю наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Основні відмінності між фінансовою та інтегрованою звітністю

№ з/п	Критерії	Інтегрована звітність	Фінансова звітність
1.	Об'єкт вивчення	Всі види капіталу	Фінансовий капітал
2.	Структура	Системна	Визначена законодавчо, проте потоки інформації подаються несистемно
3.	Часова спрямованість	Орієнтація на майбутнє з урахуванням минулого	Оцінка минулого
4.	Розкриття інформації	Велика прозорість, оскільки передбачено розкриття значної кількості інформації про результати діяльності	Стисле, лаконічне розкриття
5.	Можливість адаптації	Висока (спрямована на розкриття значної кількості питань, які змінюються, зважаючи на обставини)	Низька (регламентація нормативними документами)
6.	Підхід	Процесний	Функціональний

Джерело: розроблено авторами.

Інтегрована звітність з її орієнтацією на майбутнє характеризується високим рівнем прозорості і можливістю адаптації до діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. В сучасних умовах до формування інтегрованої звітності активно долучаються господарюючі суб'єкти різних країн світу. Загалом за 1991–2014 рр. згідно з даними Реєстру нефінансових звітів (сформованого Corporateregister.com) інтегровані звіти складено в цілому 11122 підприємствами світу. У дисертації з позиції їх розміру досліджено 13854 господарюючих суб'єктів, які склали інтегровану звітність у 2019 р. (рис. 1).

З метою залучення інвестицій великим підприємствам України, безперечно, доцільно формувати інтегровану звітність. Її складання через поєднання фінансової та нефінансової інформації – важлива умова обґрунтування управлінських рішень в частині стратегії

розвитку на майбутнє. Ключовим аспектом є відображення в цій звітності інформації, що ілюструє стан і перспективи розвитку об'єктів.

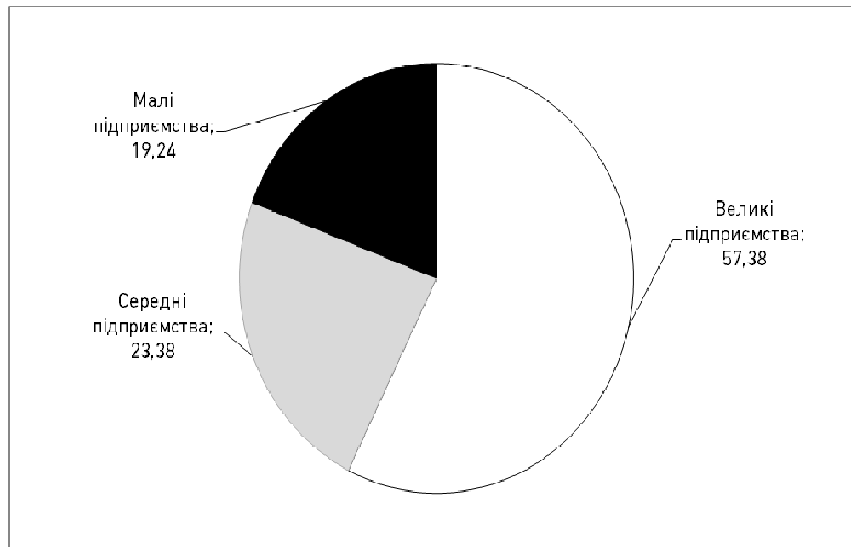

Рис. 1. Формування інтегрованої звітності підприємствами різних країн світу в 2019 р., %

Джерело: розроблено авторами на основі: GRI's Sustainability Disclosure Database. URL: <https://database.globalreporting.org>. (Дата звернення: 25.09.2020 р.)

Формування інтегрованої звітності підприємствами окремих країн світу в 2019 р. показано на рис. 2.

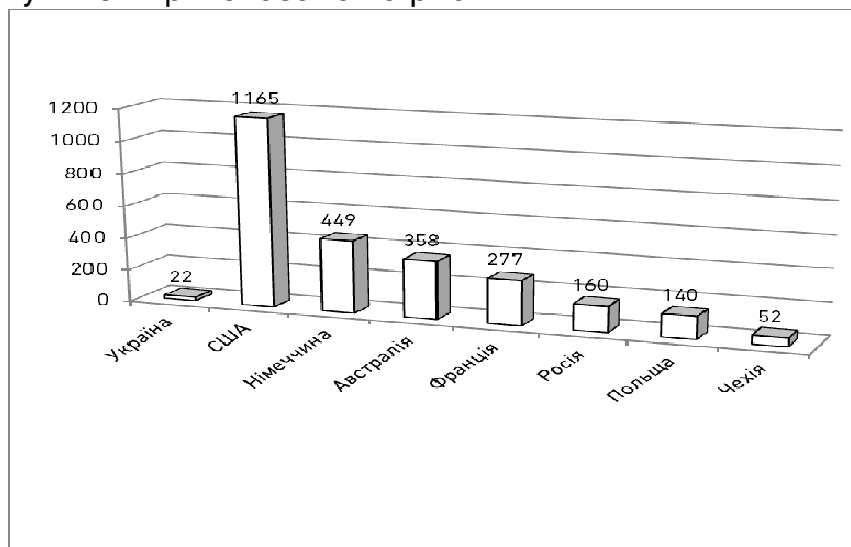

Рис. 2. Формування інтегрованої звітності підприємствами окремих країн світу в 2019 р., од.

Джерело: розроблено авторами на основі: GRI's Sustainability Disclosure Database. URL: <https://database.globalreporting.org>. (Дата звернення: 25.09.2020 р.)

За даними рис. 2, найбільшу кількість інтегрованих звітів з досліджуваної вибірки підприємств складають підприємства США, 148

найменшу – господарюючі суб'єкти України. Що стосується, до прикладу, будівельних підприємств, у даній звітності можливо наводити інформацію про:

- види діяльності за КВЕД-2010;
- виконані роботи з графічним представленням матеріалу;
- наявність необхідних ресурсів;
- прогнозу інформацію щодо ринку, в межах якого інвестор претендує на одержання максимальних фінансових результатів;
- екологічну складову;
- механізм забезпечення охорони праці на підприємстві;
- існуючі та потенційно можливі ризики, пов'язані як із процесом будівництва, так і з подальшою експлуатацією;
- шляхи мінімізації ризиків (планування інфляції та її впливу на собівартість; забезпечення економічної ефективності проєктів; використання реклами; застосування наявних конкурентних переваг; систематичний моніторинг законодавства й своєчасне реагування на його зміни; юридичний захист тощо);
- порядок розподілу прибутку за результатами звітного року;
- стратегію розвитку на найближчі роки.

Традиційно в інтегрованій звітності підприємств відображаються не всі важливі показники господарювання, на що вказують дослідження інтегрованої звітності 44 найбільших будівельних підприємств Австралії, проведені науковцями Австралійського університету Р.С'ю (Renard Y. J. Siew), Д. Кармітчелом (David G. Carmichael), М. Балатбат (Maria C. A. Balatbat). Вчені встановили, що:

- більшість із досліджуваної сукупності не повною мірою відображають показники у нефінансовій звітності, відповідно, не задовольняють цілком вимоги інвесторів;
- будівельні підприємства, які складають інтегровану звітність, характеризуються вищими значеннями показників рентабельності ніж ті, які її не формують;
- існує слабка кореляція між кількістю нефінансових показників, які відображаються в інтегрованій звітності, та фінансовими результатами будівельних підприємств [9].

Інтегрована звітність доречна для різних груп користувачів, що може сприяти уникненню низки ризиків. Слід наголосити, що відсутність чіткої регламентованої форми цієї звітності не зобов'язує наводити весь спектр інформації, здатної впливати на прийняття управлінських рішень. Достатньо ілюструвати тільки окремі її

аспекти. Так, зокрема, що стосується фінансових результатів, доходів і витрат пропонуємо для підприємств, до прикладу будівельних, фіксувати на рівні інтегрованої звітності інформацію (в динаміці) про доходи, витрати та фінансові результати за:

- напрямками діяльності (реалізації нерухомості, незавершеного будівництва, послуг, інших активів; інші види доходів, витрат, фінансових результатів);
- видами будівель, споруд, виконаних робіт та наданих послуг (від житлового, нежитлового будівництва, інженерних споруд; надання послуг генерального підряду);
- суб'єктами виконання будівництва (від будівництва господарським і підрядним способом);
- характером будівництва (від виконання нового будівництва, ремонту (капітального та поточного).

Доцільно також показувати динаміку показників доходів, витрат та фінансових результатів основної діяльності; динаміку рентабельності основної діяльності; динаміку рентабельності операційної діяльності. Окремі з перелічених позицій відображаються у статистичній звітності, проте не наводяться у фінансовій та не оприлюднюються. Важливими для інвесторів є показники EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) та EBITDA (Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization), які можуть мати різну методику розрахунку, тому будівельним підприємствам доцільно окреслювати порядок їх обчислення. Дані показники беруться до уваги тоді, коли інвестори і власники прагнуть оцінити ефективність діяльності. В інтегрованому звіті можливе представлення інформації за як мінімум за 2 роки, як максимум – за 5 років.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Базою для ухвалення багатьох стратегічних рішень в умовах соціальної відповідальності нерідко виступає звітність, де наведено нефінансові показники. Потреба в складанні інтегрованої звітності будівельними підприємствами визначається також необхідністю активного залучення інвестицій. Її використання різними групами користувачів дасть змогу аналізувати фінансові та нефінансові показники, що важливо для окреслення стратегії розвитку на майбутнє, та сприятиме уникненню низки ризиків у замовників та підрядників.

Формування інтегрованої звітності є нормою для великих і середніх зарубіжних підприємств. В Україні ж такі тенденції лише набувають розмаху. Вітчизняні господарюючі суб'єкти наводять бізнес-інформацію не лише в частині фінансових результатів, а й

відображають соціальні, екологічні аспекти господарювання, що можуть слугувати основним інформаційним джерелом прийняття обґрунтованих, результативних управлінських рішень відповідними інтересантами. Надважливе у цьому сенсі є дотримання таких вимог, як: суттєвість, стислість, достовірність, повнота, об'єктивність, систематичність формування та співставляюваність показників. Така звітність має бути позбавлена істотних помилок, фальсифікацій та перекручувань показників, на яких базуються економічні рішення. Цього можна досягнути через належну організацію системи обліку, внутрішнього контролю та аудиту суб'єкта господарювання, а також відповідну взаємодію із зацікавленими сторонами. В частині фінансових результатів, доходів і витрат будівельним підприємством в інтегрованій звітності запропоновано наводити інформацію (в динаміці) про доходи, витрати та фінансові результати за напрямками діяльності, видами будівель, споруд, виконаних робіт і наданих послуг, суб'єктами виконання, характером будівництва, а також висвітлювати порядок розподілу прибутку.

Складена інтегрована звітність підприємств слугуватиме ключовим джерелом інформації для стейкхолдерів, сприятиме посиленню транспарентності, подоланню інформаційної асиметрії та підвищенню рівня задоволеності інвесторів.

1. Дерій В. А., Дерій М. В. Облікові та аналітичні компоненти нефінансової звітності та їх роль в економічній системі. *Зб. наук. праць Вінницького національного аграрного університету. Сер. Економічні науки*. 2014. Вип. 2(88). С. 95–103.
2. Сапрыкина М. КСО-практика: 12 шагов при подготовке нефинансового отчета. URL: http://delo.ua/business/kso-praktika-12-shagov-pripodgotovke-nefinasovogo-otcheta-185313/?supdated_new=1407152162.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>. (дата звернення: 18.03.2021).
3. Слюсарева Л. В. Використання нефінансової звітності як запорука застосування соціально-етичного маркетингу підприємствами України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. Економіка і менеджмент*. 2012. Вип. 3. С. 90–99.
4. Гриценко О. І. Тенденції та проблеми формування інтегрованої звітності суб'єктами господарювання. *Молодий вчений*. 2014. № 2 (05). С. 31–34.
5. Король С. Нефінансова звітність підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2011. № 6. С. 102–113.
6. Блакита А. В., Поляк Р. С. Нефінансова звітність як інструмент оцінювання соціальної відповідальності бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2015. Вип. 15. Ч. 4. С. 126–129.
7. Безверхий К. Економічна сутність поняття «нефінансова звітність». *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1–2. С. 23–34.
8. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:330:FULL&from=EN#L_2014330

EN.01000101.doc. (accessed: 18.03.2021). **9.** Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537=EN> (accessed: 18.03.2021). **10.** Integrated reporting. EY. URL: <https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/%24FILE/EY-Integrated-reporting.pdf> (accessed: 18.03.2021). **11.** Гуцаленко Л. В. Інтегрована звітність – інструмент оцінки якості управління бізнесом. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 42–43.* **12.** Гриценко О. І. Тенденції та проблеми формування інтегрованої звітності суб'єктами господарювання. *Молодий вчений. 2014. № 2 (05). С. 31–34.* **13.** Кундря-Висоцька О. П., Шурпенкова Р. К. Інтегрована звітність як новий тренд презентації підприємства у суспільстві. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 99–100.* **14.** Легенчук С. Ф. Концепція інтегрованої звітності як засіб підвищення якості інформування про капітал підприємства. *Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ. Івано-Франківськ : Вид-во ІФНТУНГ, 2015. С. 87–90.* **15.** Мазіна О. І. Людський капітал в інтегрованій звітності. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 261–262.* **16.** Озеран А. В., Коршикова Р. С. Звітність про сталий розвиток: складнощі формату. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 242–243.* **17.** Осадча О. О. Інтегрована звітність як елемент системи екологічно орієнтованого управління. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 137–138.* **18.** Садовська І. Б., Нагірська К. Є. Інструменти професійного судження бухгалтера для формування інтегрованої звітності. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств : тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир : Житомирська політехніка, 2019. С. 273–274.*

REFERENCES:

1. Derii V. A., Derii M. V. Oblikovi ta analitychni komponenty nefinansovoi zvitnosti ta yikh rol v ekonomichnii systemi. *Zb. nauk. prats Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ser. Ekonomichni nauky. 2014. Vyp. 2(88). S. 95–103.*
2. Sapryikina M. KSO-praktika: 12 shagov pri podgotovke nefinasovogo otcheta. URL: http://delo.ua/business/kso-praktika-12-shagov-pri-podgotovke-nefinasovogo-otcheta-185313/?supdated_new=1407152162. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>. (data zvernennya: 18.03.2021).
3. Sliusareva L. V. Vykorystannia nefinansovoi zvitnosti yak zaporuka zastosuvannia sotsialno-etychnoho marketynhu pidpriemstvamy Ukrainy. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ser. Ekonomika i menedzhment. 2012. Vyp. 3. S. 90–99.*
4. Hrytsenko O. I. Tendentsii ta problemy formuvannia intehrovanoi zvitnosti subiektamy hospodariuvannia. *Molodyi vchenyi. 2014. № 2 (05). S. 31–34.*
5. Korol S. Nefinansova zvitnist pidpriemstva. *Visnyk KNTEU. 2011. № 6. S. 102–113.*
6. Blakyta A. V., Poliak R. S. Nefinansova zvitnist yak instrument otsiniuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.*

Ekonomichni nauky. 2015. Vyp. 15. Ch. 4. S. 126–129. **7.** Bezverkhyi K. Ekonomichna sutnist poniattia «nefinansova zvitnist». *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*. 2017. № 1–2. S. 23–34. **8.** Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:330:FULL&from=EN#L_2014330 EN.01000101.doc. (accessed: 18.03.2021). **9.** Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537=EN> (accessed: 18.03.2021). **10.** Integrated reporting. EY. URL: <https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/%24FILE/EY-Integrated-reporting.pdf> (accessed: 18.03.2021). **11.** Hutsalenko L. V. Intehrovana zvitnist – instrument otsinky yakosti upravlinnia biznesom. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 42–43. **12.** Hrytsenko O. I. Tendentsii ta problemy formuvannia intehrovanoi zvitnosti subiektamy hospodariuvannia. *Molodyi vchenyi*. 2014. № 2 (05). S. 31–34. **13.** Kundria-Vysotska O. P., Shurpenkova R. K. Intehrovana zvitnist yak novyi trend prezentatsii pidpriemstva u suspilstvi. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 99–100. **14.** Lehenchuk S. F. Kontseptsiiia intehrovanoi zvitnosti yak zasib pidvyshchennia yakosti informuvannia pro kapital pidpriemstva. *Suchasnyi stan, aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku obliku, kontroliu ta analizu* : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. do 20-richchia kafedry obliku i audytu IFNTUNH. Ivano-Frankivsk : Vyd-vo IFNTUNH, 2015. S. 87–90. **15.** Mazina O. I. Liudskyi kapital v intehrovanii zvitnosti. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 261–262. **16.** Ozeran A. V., Korshykova R. S. Zvitnist pro stalyy rozvytok: skladnoshchi formatu. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 242–243. **17.** Osadcha O. O. Intehrovana zvitnist yak element systemy ekolohichno oriientovanoho upravlinnia. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 137–138. **18.** Sadovska I. B., Nahirska K. Ye. Instrumenty profesiinoho sudzhennia bukhhaltera dla formuvannia intehrovanoi zvitnosti. *Rozvytok intehrovanoi zvitnosti pidpriemstv* : tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konf. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika, 2019. S. 273–274.

Pavelko O. V. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],
Doctor of Economics, Professor,
Harapko N. I. [2; ORCID ID: 0000-0002-0064-6800],
Candidate of Economics (Ph.D.), Accountant

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

²*LLC «ERABUS», Mukachevo*

INTEGRATED ENTERPRISE REPORTING AS A KEY SOURCE OF INFORMATION FOR STAKEHOLDERS

The essence of integrated reporting is investigated and the stages of its evolution are highlighted. The characteristics of each of the three stages of emergence and development of integrated reporting are given. The advantages of compiling and submitting integrated reporting from the standpoint of business entities and society are identified. It is established that from the standpoint of society the main advantages of the formation of integrated reporting is to increase information about the activities of enterprises and the creation of social capital. Among the shortcomings are legal risks. The main differences between financial and integrated reporting are considered according to such criteria as: object of study; structure; time orientation; disclosure of information; possibility of adaptation; approach.

The recommended directions in the context of which the management report should be made are highlighted, in particular, such as: organizational structure and description of the enterprise activity; performance results; liquidity and liabilities; environmental aspects; social aspects and personnel policy; risks; research and innovation; financial investments; development prospects; corporative management.

The composition of integrated reporting proposed for use by domestic scientists is outlined. It is determined that the majority of authors support positions in the part of the information provided in the International Standard on Integrated Reporting. It was found that the key aspect is the reflection in the integrated reporting of information illustrating the state and prospects of development of objects.

Quantitative formation of integrated reporting by enterprises in the context of individual countries is considered. It is determined that the largest number of integrated reports from the studied sample of enterprises are USA enterprises, the smallest – Ukrainian businesses. The study of the process of formation of integrated reporting by enterprises of different countries of the world gives grounds for conclusions that integrated reporting is formed by: large enterprises (57,38%); medium enterprises (23,38%); small enterprises (19,24%). The results of the study of integrated reporting of the 44 largest construction companies in Australia are analyzed. In terms of financial results, revenues and expenses, construction

companies in the integrated reporting are invited to provide information (in dynamics) on revenues, expenses and financial results by activities, types of buildings, structures, work performed and services provided, actors, nature of construction, as well as to cover the order of profit distribution.

Keywords: integrated reporting; information; stakeholders; construction; accounting; construction company; main activity; financial results.

Павелко О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-2483-2245],

д.э.н., профессор,

Гарапко Н. И. [2; ORCID ID: 0000-0002-0064-6800],

к.э.н., бухгалтер

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно,

²ООО «ЕРАБУС», г. Мукачево

ИНТЕГРИРОВАННАЯ ОТЧЕТНОСТЬ КОМПАНИЙ КАК КЛЮЧЕВОЙ ИСТОЧНИК ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ СТЕЙКХОЛДЕРОВ

В статье исследована сущность интегрированной отчетности и выделены этапы ее эволюции. Приведена характеристика каждого из этапов возникновения и развития интегрированной отчетности. Идентифицированы преимущества составления и представления интегрированной отчетности с позиции хозяйствующих субъектов и общества. Рассмотрены основные различия между финансовой и интегрированной отчетностью. Освещены рекомендованные направления, в разрезе которых следует составлять отчет об управлении. Определен состав интегрированной отчетности, который предлагается к использованию отечественными учеными. Рассмотрено количественное формирование интегрированной отчетности предприятиями в разрезе отдельных стран мира.

Ключевые слова: интегрированная отчетность; информация; стейкхолдеры; строительство; учет; строительное предприятие; основная деятельность; финансовые результаты.

Отримано: 22 лютого 2021 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2021 р.

Прийнято до друку: 26 березня 2021 р.